

Leer leven met de

Voor het bestrijden: eerst tellen!

Hebt uw vijanden lief! Zo sympathiek hoeven we de varroamijt niet te vinden. Maar nu we al meer dan 30 jaar met deze parasiet zitten, zou die eindelijk een vast onderdeel van de dagelijkse praktijk moeten zijn – niet alleen in de tijd van bestrijding.

Door nieuwe diergeneesmiddelen of toepassingen daarvan kan de bestrijding van varroa geoptimaliseerd worden. Vooral residuen in honing vormen voor de meeste imkers nog nauwelijks een probleem. Helaas droeg tot nu toe geen enkele nieuwe of voortgezette ontwikkeling van bedrijfsmethoden eraan bij om het probleem varroa op te lossen.

In tegendeel: vaak komen jaren voor met grote verliezen die er eerder op wijzen dat het probleem groter wordt. Ook de grote werklast van het bestrijden onderstreept dat. Het alternatief voor de lange termijn zou dan ook moeten zijn: “De mijt niet beter bestrijden maar beter met haar leren leven!”

Daar bestaat natuurlijk geen kant-en-klaar recept voor. In dit artikel geef ik echter kleine aanknopingspunten om te benutten gedurende het bijenjaar – of beter gezegd: gedurende het mijtenjaar.

Voorjaarscontrole

In het voorjaar wachten de imkers met spanning op de activiteiten van hun bijen. Steeds bevreesd dat een of meer volken verloren kunnen zijn gegaan. Na de winter is het kijken of alle volken er nog zijn een van de eerste dingen die de imker doet. Maar met het oog op de mijten, kunnen we beter kijken hoeveel volken er nog vitaal zijn. De natuurlijke mijtval tijdens de bloei van de wilg informeert ons hierover. Voor koninginnentelers is de controle in deze tijd al een routinekwestie geworden. Het gaat daarbij niet zo zeer om het absolute aantal mijten vast te stellen – de betrouwbaarheid van de getallen is nu nog beperkt – maar meer om het vinden van de probleemvolken. Van volken die aanzienlijk meer mijtval vertonen dan andere volken wordt een aantekening gemaakt en die staan vanaf nu onder strenge controle.

Gedeelde smart is halve smart

Voor en tijdens het honingseizoen kan de imker de mijtpopulatie alleen maar een beetje beperken. Maar dat is al heel wat waard! Uit de volken die onder strenge controle staan kan de imker veel ramen met darrenbroed wegnemen en ramen gesloten broed gebruiken voor afleggers. Dat remt de groei van de mijtpopulatie. Hierdoor loopt het aantal mijten niet zo erg op en er is geen of weinig schade door de mijten. Bij het omlarven is het voor imkers vanzelfsprekend larfjes te gebruiken van zachtaardige en ijverige volken. Door de controle van de natuurlijke mijtval weet de imker welke volken minder mijten hebben. Als de imker teeltstof (larfjes) neemt uit die volken dan geeft dit op termijn zeker een verbetering.

Eerst controleren, dan bestrijden

Vóór de honingoogst wordt eerst het watergehalte gecontroleerd. Bij de mijten zou zo'n 'rijpheidscontrole' ook gebruikelijk moeten zijn. Elke bestrijding maar ook elke andere maatregel om het aantal mijten te verminderen, heeft bijwerkingen. Wie zijn volken na de honingoogst en bloc behandelt (varroabestrijding naar het 'worst case' scenario) strest de bijenvolken mogelijk onnodig en brengt ze in gevaar. Een oplossing hiervoor is een plan dat van een schadedrempel uitgaat. De natuurlijke mijtval van de volken wordt vastgesteld en er wordt bestreden voor waar dat nodig is. Ik raad ieder aan om van begin juli tot eind oktober regelmatig te controleren. Dat wil zeggen: vóór de honingoogst, na het afsluiten van de varroabestrijding in de zomer en later om een mogelijke invasie van mijten van buiten af te herkennen. In het laatste geval zou je elke twee weken de natuurlijke mijtval kunnen bepalen. Probleemvolken vind je in deze tijd vaak door een plotselinge stijging van het aantal mijten dat dagelijks valt, tot wel ver over de tien mijten per dag. Volken waar geen mijten van buiten in komen, hebben, al naar gelang het be-

varroamijt

Aanbevolen: de stoplicht-methode

strijdingssucces in de zomer, een mijtval van tussen nul en vijf mijten per dag.

Schadedrempels zijn in een bijenvolk niet zo gemakkelijk vast te stellen. Ze zijn erg wisselvallig en hangen af van de volkssterkte en allerlei omgevingsinvloeden. Het is daarom verstandig om globale grenswaarden voor bestrijdingsdrempels wat lager te stellen dan schadedrempels.

De stoplicht-methode kan een wat betere mogelijkheid zijn. Deze methode geeft niet alleen antwoord op de vraag of wel of niet behandeld moet worden. Er wordt onderscheid gemaakt tussen drie mogelijkheden: rood betekent dat een bestrijding niet uitgesteld mag worden, oranje dat behandeling weliswaar nodig is maar dat tijd, middel en methode van bestrijding flexibel zijn en groen dat verdere controle momenteel voldoende is. De stoplicht-methode kan tot in de herfst na elke controle van de mijtval toegepast worden. Het is wel verstandig voortdurend te controleren om nadelige ontwikkelingen te herkennen.

Voor de beoordeling van de natuurlijke mijtval verwijs ik naar de informatie van de bijeninstituten op het internet, die steeds geactualiseerd wordt.¹⁾ Vooral met het oog op de kwaliteit van de honing worden in Beieren bij voorkeur organische zuren ingezet. Ik vind het heel belangrijk dat u er daarbij op let dat het volk broedvrij is wanneer u melkzuur of oxaalzuur gebruikt. Hier wordt door de imkers nogal eens wat gemakkelijk over gedacht!

Het inwinteren biedt een goede gelegenheid om volken van een andere moeder te voorzien. Voor het vervangen van een koningin komen niet alleen agressieve volken in aanmerking of volken die weinig honing halen maar ook de volken die veel mijten produceren. Als de imker vermeerdert van volken die zonder hulp hun varroapopulatie beter onder controle hebben, dan levert hij daarmee een kleine bijdrage aan het bevorderen van varroaresistentie.

Bij het winterklaar maken van de volken moet de

imker erop letten schadelijke dieren geen kans te geven. Wat voor muizen een verkleind vlieggat is, is de open bodem voor de varroamijt. Daarmee wordt de tijd van broedvrij zijn gestimuleerd en dat stopt de vermeerdering van de mijt. De genoemde voorbeelden zijn zeker niet nieuw. Ik wil daarmee duidelijk maken dat we de varroamijt als een vaste gast in onze bijenvolken moet zien en daarmee rekening moeten houden bij de dagelijkse werkzaamheden. Wie dat ook zo ziet, doet heel wat voor de gezondheid van de bijenvolken. ●

Gerhard Müller-Engler

(Staatlicher Fachberater für Bienenzucht van het Bayerische Landesanstalt für Bienenzucht te Erlangen)

Vertaling van 'Mit der Varroa leben' in Deutsches Bienen-Journal 2/2014, pagina 16, door Mari van Iersel.

1) Jammer genoeg hebben we in Nederland geen instituut dat deze informatie kan verschaffen. Mogelijk dat de bijenmakelaar in de toekomst in deze leemte kan voorzien.